

Raad van advies

Advies over het CBS Meerjarenprogramma 2019-2023

22 december 2017

Belang

De raad van advies is van mening dat een integere, kwalitatief hoogstaande publieke datavoorziening een vereiste is in een democratie. Data van onberispelijke kwaliteit zijn de hoeksteen voor modern overheidsbeleid, voor besluitvorming van burgers en bedrijven, en voor onderzoek. Zeker in de huidige tijd van economische transitie en maatschappelijke verandering is het belang hiervan groot. De raad merkt voorts op dat in het hedendaagse publieke debat respect voor de feiten niet altijd vanzelfsprekend is. Het is mede daarom zo belangrijk dat de maatschappij kan vertrouwen op de informatie van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Behoeft

Bij de voorbereiding van het meerjarenprogramma heeft het CBS op zorgvuldige wijze in kaart gebracht hoe de gebruikers van statistische informatie vinden dat het huidige programma voorziet in hun informatiebehoefte en wat aanvullende behoeften zijn. Hieruit is gebleken dat er een grote en steeds toenemende behoefte aan statistische informatie is.

De raad van advies ziet deze conclusies in het meerjarenprogramma terug: het huidige basisprogramma bevat Europees verplichte statistieken en omvat daarnaast statistieken die een groot maatschappelijk belang kennen en breed worden gebruikt. Uit de omgevingsanalyse is gebleken dat dit programma geen statistieken kent die zouden kunnen vervallen. De statistieken die in 2018 in het basisprogramma zijn opgenomen, worden in de nieuwe planperiode voortgezet.

Overheidsinstellingen maken in toenemende mate gebruik van de mogelijkheid van het CBS om naast het basisprogramma tegen vergoeding van de kosten aanvullend statistische informatie te laten maken. Doordat vooral economische statistieken een Europese verplichting kennen, zijn deze statistieken dominant in het basisprogramma. Het zijn dan ook vooral statistieken in het sociale domein die (meerjarig) door overheidsorganisaties rechtstreeks worden bekostigd. De statistieken die op deze manier beschikbaar komen, vormen een steeds grotere aanvulling op het basisprogramma.

Daarnaast is er behoefte aan nieuwe statistische informatie. Deze behoeften zijn beschreven in het meerjarenprogramma, maar kunnen slechts worden ingevuld wanneer er budget beschikbaar voor komt. De raad van advies vraagt aandacht voor de statistieken die niet in het basisprogramma vallen, en dan in het bijzonder voor die statistieken waarvoor niet direct één gebruiker is die voor bekostiging kan zorgen. Voorbeelden hiervan zijn de duur van flexibele banen, internethandel en branchevervaging, vestigingspatroon van migranten, duurzaamheid van woningen en

vastgoed, diverse laagregionale uitsplitsingen (zoals van de bevolkingssamenstelling, zorg, en passend onderwijs), gezondheid van en zorg voor ouderen, energietransitie, voedselketen, *sustainable development goals* (SDG's), circulaire economie, cybercriminaliteit, milieubelasting, religieuze diversiteit, en spreiding van het cultuuraanbod.

De raad van advies wijst er in het kader van continuïteit op dat onderbroken reeksen niet, of alleen tegen zeer hoge kosten, hersteld kunnen worden. De raad van advies is zich bewust van de beperkte publieke middelen, maar adviseert om zoveel mogelijk statistieken te bekostigen door centrale financiering. Zo wordt de volledigheid en de continuïteit van de statistiekvoorziening van rijkswege bevorderd, zodat deze voorziet in de behoeften van praktijk, beleid en wetenschap.

Toegankelijkheid

De afgelopen jaren heeft het CBS nadrukkelijk de toegankelijkheid van zijn informatie verbeterd en zal dat ook in de planperiode blijven doen. De raad van advies vindt het belangrijk dat de informatie van het CBS op zodanige wijze naar buiten wordt gebracht, dat zowel de vorm als de inhoud aansluit bij de behoefte van degene die de informatie gaat gebruiken. Hierdoor wordt de waarde van de statistiekvoorziening voor beleid, wetenschap, pers en publiek vergroot.

Meerwaarde

Uit de omgevingsanalyse die het CBS heeft uitgevoerd, is ook naar voren gekomen dat er terreinen zijn waarop het CBS de statistische diensten die het aanbiedt verder kan vergroten. Denk hierbij aan de regionale databehoeftes, waarin het CBS voorziet door samen met regionale overheden urban data centers (UDCs) of provinciale datacenters (PDCs) op te zetten. Ook creëert het CBS meerwaarde in zijn rol als dataknooppunt voor de overheid. De raad van advies meent dat hierdoor de statistiekvoorziening zowel efficiënter als effectiever wordt. Dit verplicht het CBS om vooruitstrevend te zijn in databeveiliging en privacybescherming.

Informatiebeveiliging en privacybescherming

De raad van advies vindt het van belang dat er bij het verzamelen, verwerken en publiceren van data continu aandacht is voor informatiebeveiliging, en voor de bescherming van privacy in het bijzonder. Door de verschillende processen te laten certificeren toont het CBS aan dat het aan de vereisten op dit gebied voldoet. Daarnaast opereert het CBS proactief en reflexief met betrekking tot het verwerken van data in relatie tot gegevensbescherming en privacy.

De raad van advies ondersteunt dan ook de ambitie van het CBS om zijn rol als dataknooppunt voor de overheid te versterken. Naast het feit dat het CBS de juiste kennis en ervaring in huis heeft die nodig is om deze rol te vervullen, biedt juist de

centralisering van data een extra waarborg op het gebied van zowel informatiebeveiliging als privacybescherming. Zo kan gebruik gemaakt worden van de mogelijkheden die de Wet op het Centraal bureau voor de statistiek biedt om data van verschillende partijen te combineren zonder dat de resultaten herleidbaar zijn tot individuele personen, bedrijven of instellingen. Hierdoor wordt de statistiekvoorziening verbeterd.

Kwaliteit

Vertrouwen in statistische informatie vraagt statistieken waarvan de kwaliteit niet ter discussie staat. De raad van advies vindt het daarom van belang dat niet alleen de processen ISO-gecertificeerd worden, maar dat ook de uitkomsten en de gebruikte methoden en technieken regulier gevalideerd worden.

IT-ontwikkeling en procesvernieuwing

De financiële situatie laat zeer weinig ruimte voor noodzakelijke investeringen in de IT-ontwikkeling en procesvernieuwing, terwijl aanpassingen op dit gebied – juist ook vanwege de enorme veranderingen op het gebied van technologie en m.n. data - een randvoorwaarde zijn voor het efficiënt en betrouwbaar produceren van de statistieken en met een groeiend dreigingsbeeld ook voor de vereiste informatiebeveiliging. De raad van advies is van mening dat de kwaliteit van de statistieken onder druk kan komen te staan wanneer de noodzakelijke vernieuwingen niet binnen het beschikbare budget opgevangen kunnen worden. De raad van advies adviseert daarom de inhoud van dit meerjarenprogramma in relatie tot de financiële kaders jaarlijks te evalueren en zo nodig te heroverwegen.

Wettelijke kader

Conform artikel 14 van de Wet op het CBS wordt het Meerjarenprogramma 2019-2023 ter goedkeuring aan de minister van economische zaken aangeboden. De raad van advies adviseert conform artikel 20 van de Wet op het CBS over dit meerjarenprogramma. Het advies is voorbereid door het Audit Comité, de Commissie ICT en de Programmaraad.

De raad van advies verzoekt de directeur-generaal om dit advies openbaar te maken.